

На правах рукопису

АНДРОСЬК ВІТАЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ГІНЧКИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

* 13.00.01 - теорія та історія педагогіки

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Харків - 1992

Робота виконана в Тернопільському інституті народного господарства.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор Б.І.Коротяєв

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор В.К.Буряк

кандидат педагогічних наук, професор С.Д.Балбенко

Ведуча організація: Рівненський державний педагогічний інститут.

Захист відбудеться " 13 " лютого 1993 р. в 13³⁰ годин на засіданні спеціалізованої ради К ІІЗ.24.02 в Харківському державному педагогічному інституті імені Г.С.Сковороди / ЗІОІ68 м.Харків-168, вул.Блажера, 2 /.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Харківського державного педагогічного інституту ім.Г.С.Сковороди.

Автореферат розісланий " 30 " фуреня 1992 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради Золовухіна С.Т.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАЦІ

Актуальність дослідження. В умовах становлення незалежної і суверенної України, будівництва ринкової економіки, відродження національної культури, проблема підготовки спеціалістів з вищою освітою, розвиток та формування їх морального і фізичного потенціалу набуває особливого значення і актуальності.

Моральні принципи та фізична підготовка особистості студента - це той фундамент, на якому зводиться все останнє, - високий освітній рівень, світогляд і переконання, професіоналізм, громадянство, естетичні смаки та потреби.

В той же час фізичне виховання, що здійснюється в середній та вищій школі, вкрай незадовільне. Багато випускників вищої школи мають низький рівень фізичної підготовки, схильні до різних захворювань, байдужі до збереження свого власного здоров'я.

Причин тут багато, а одна з вирішальних - система навчання, яка склалася у вузі, з її твердо заданими схемами і технологіями, стереотипами і установками викладачів та студентів, системою стимулювання та контролю.

Проблема фізичної підготовки студентів привертає увагу дослідників з часів зародження і створення вищої школи. І це зрозуміло - здоров'я людини не тільки її особистий капітал, але і всього суспільства в цілому. І в даний час педагогічна наука має в своєму розпорядженні достатньо обширні наукові матеріали, що розкривають усю складність і багатомірність виховання молодих людей.

Питання фізичного виховання студентів і їх фізичної підготовки широко освітлювались в педагогічній і методичній літературі. Так, Н.Г.Сзимин, Л.П.Матвеев, А.А.Новіков, П.Ф.Лесгафт, В.І.Столяров розкрили принципи та методи фізичного виховання студентів;

Л.Е.Валбенко, В.А.Головін, А.С.Іщенко, В.М.Рейзін - методику проведення занять з фізичної культури; А.М.Аболін, М.М.Бака, В.С.Бойко, С.С.Гурвич - психологічні та медико-біологічні сторони фізичного виховання студентів.

В ході досліджень багато авторів переходять до беззаперечних висновків про те, що формування потреби студентів у фізичній підготовці необхідно розглядати як процес, з одного боку, свідомих безперервних педагогічних діянь, з другого боку - впливу того соціального оточення, в якому проходить їх життєдіяльність, в результаті якої забезпечуються позитивні зрушення в орієнтації цінностей і мотиваційних установках особистості, що підвищує її фізкультурну активність у відповідності із соціальними вимогами суспільства. Відповідно з науковими даними розробляються програмні установки фізичного виховання, які спрямовані на розвиток основних рухових якостей і забезпечення фізичної підготовки студентів, в тому числі розвитку сили, витривалості, гнучкості, спритності, одержання необхідного мінімуму знань в галузі гігієни і медицини, фізичної культури і спорту; на використання основних засобів фізичних вправ, природних і гігієнічних факторів.

Таким чином програма фізичного виховання орієнтує практику на повноцінний всесторонній фізичний розвиток студентів, зміцнення здоров'я, розвиток інтересу і потреби в спорті і фізкультурі.

На жаль, реалізація програми нашою країною на ряд неперереборених бар'єрів і наслідки фізичного виховання студентів далекі від бажаних.

Результати нашого дослідження показують на суттєве послаблення фізичної підготовки студентів в процесі їх навчання у вузі.

Так, кожний студент, який вступив у вищий навчальний заклад, по його закінченні має індекс фізичної підготовки більш низький, ніж в момент вступу. Проблема ускладнюється ще і тим, що середня загальноосвітня школа не вирішує завдання фізичного розвитку і фізичної підготовленості учнів.

В ході вузівської практики і твердого розкладу занять у студентів формується певний стереотип поведінки і діяльності, що не співпадає з оптимальним. Проте, за словами академіка І.П.Павлова, нема нічого більш владного в житті людського організму, ніж ритм. Якщо людина працює і відпочиває, харчується і спить в певному ритмі, то до кожного виду діяльності організм ніби наперед готується, порівняно легко переключається, швидко входить, так як скидають уже закріплені нервові зв'язки "пускові" механізми. Ритм урівноважує процеси збудження і гальмування, зменшує затрати енергії, що виділяється організмом для його нормального і стійкого функціонування.

Щоб змінити ритм життя і діяльності студентів, який складається незалежно від їх свідомості в результаті діючого твердого навчального розкладу, очевидно, потрібні інші підходи в організації не тільки фізичного виховання, але і всього процесу навчання у вузі в цілому, в тому числі формування принципово нового ритму життя, поведінки і діяльності, організації щоденної ранкової фізкультури.

Вся складність заключається в тому, як сформувати у кожного студента стійку потребу щоденно і систематично займатися повноцінною ранковою фізкультурою.

І в цьому напрямку багато аспектів теорії і практики фізичної підготовки студентів досліджені поки що недостатньо. Зокрема, залишаються нерозробленими питання фізичного виховання студентів в не-

стандартних умовах учбового процесу вузу систематичність і ритм фізичної підготовки, індексація рівнів фізичної підготовленості, і в цілому, шляхи підвищення ефективності фізичної підготовки студентів в умовах використання гнучких педагогічних технологій навчання.

Поняття "гнучкі педагогічні технології навчання" полягає в тому, що навчання у вузі будується не на тих традиційних і твердих учбових розкладах, що регулюють ряд одночасного вивчення деякої кількості учбових предметів, в тому числі занять по фізичному вихованню, а також ряд лекцій і семінарів /практичних/ по кожному із теоретичних предметів, а на принципово нових, тобто рухливих, змінних, багатоваріантних, регульованих лиш логікою закінченого руху і переходу від одної учбової дисципліни до іншої; ряд же лекцій і практичних в межах устанавленого об'єму годин регулюється ведучим викладачем на основі вибору студентами альтернативних варіантів.

В умовах гнучких технологій навчання заняття по фізвихованню виносяться за межі учбового розкладу і вони не "втискуються" деканатом у вільні від теоретичних дисциплін вікна розкладу, а проводяться щоденно в ранкові години. Саме ці обставини можуть змінити весь ритм життя, поведінку учбової діяльності студентів, внести суттєві зміни в практику фізичної підготовки їх в тому числі, спеціальної і цілеспрямованої і опосередкованої.

Таким чином, неузгодженість між потребами суспільства, яке відчуває потребу в фізично здоровому, добре підготовленому спеціалістові і реальною практикою фізичного виховання студентів вузу, породжує актуально значиму проблему корінного покращення фізичного виховання студентської молоді. Дана проблема обумовила мету

дослідження - виявити, теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити шляхи удосконалення фізичної підготовки студентів в умовах гнучких педагогічних технологій навчання, розробити для цих умов відповідну методику фізичної культури.

Об'єкт дослідження - процес фізичної підготовки студентів у вузі.

Предмет дослідження - зв'язки і відношення між складовими частинами фізичної підготовки студентів в умовах гнучких педагогічних технологій навчання.

Гіпотеза дослідження - якщо принципово поміняти всю технологію навчання у вузі і на основі цінносних орієнтацій зробити її гнучкою / рухливою, змінною, альтернативною /, відповідно внести суттєві зміни в методику і розклад проведення занять по фізвихованню / проводити заняття не по традиційному розкладу - два рази в тиждень, а щоденно і тільки в ранні ранкові години /, і якщо свободу вибору студентами альтернативних варіантів навчання співвіднести з відповідною мірою відповідальності за зроблений вибір, то можна забезпечити високу ефективність фізичної підготовки студентів.

Завдання дослідження.

1/ на основі вивчення, теоретичного осмислення та аналізу літературних джерел, вивчення і оцінки реальної практики фізичного виховання студентів розкрити його протиріччя і тенденції, накреслити способи їх вирішення;

2/ в процесі використання концепції гнучких педагогічних технологій навчання намітити принципово нові підходи в організації фізичного виховання студентів, розробити методологічну діагностику по виявленню рівнів фізичної підготовки студентів і перевірити

її в експериментальних умовах;

3/ теретично обгрунтувати і експериментально перевірити методику фізичного виховання студентів в умовах використання гнучких педагогічних технологій навчання і на основі цього розробити відповідні методичні рекомендації.

Методологічна основа дослідження – нагромаджений науковий потенціал у філософській, психологічній і педагогічній літературі, що розкриває основні закони фізичного виховання, в тому числі єдність психічного і фізичного, свідомого і несвідомого, природженого і набутого, надмірного і недостатнього.

В ході досліджень враховувались теоретичні положення, висунуті істориками, філософами, соціологами, психологами, педагогами стосовно досліджуваної проблеми / Д.С.Виготський, П.Ф.Лесгафт, О.М.Леонтьєв, Г.С.Костюк /.

Для вирішення поставлених завдань використовувалася комплекс взаємодоповнюваних методів: теоретичний аналіз джерел по досліджуваній проблемі; емпіричні методи: спостереження, індивідуальні і колективні бесіди, вивчення учбово-методичної документації, моделювання, метод експертної оцінки, статистична обробка даних. Ведучу роль в дослідженнях займав педагогічний експеримент / констатуючий і навчальний/.

Експериментальна робота здійснювалась на базі Тернопільського інституту народного господарства. В ній брали участь 360 студентів; особисто дисертантом проведено 129 експериментальних занять по ранковій фізичній культурі.

Констатуючі та навчальні експерименти проводились також в тернопільських інститутах / педагогічному, приладобудівному, комерційному /.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що розроблена принципово нова технологія навчання, яка створює для студентів режим найбільшого психолого-педагогічного сприяння; захищає їх гідність, честь, свободу, право на вибір альтернативних варіантів навчання. Ці умови дають можливість їм систематично і щоденно нарощувати через різносторонні фізичні навантаження і вправи, індивідуальний фізичний потенціал, причому в найбільш вигідний час – ранні ранкові години. В дослідженні обгрунтовані і перевірені критерії і показники визначення рівня фізичної підготовленості студентів, баланс волі вибору студентами альтернативних варіантів фізичної підготовки і міра індивідуальної відповідальності за зроблений вибір.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його результати розширюють уявлення, що склались про місце фізичного виховання студентів вузу в загальній системі навчального процесу, як достатньо скромного і другорядного, і дають можливість обгрунтувати місце фізичного виховання з інших позицій, а саме, визнати його ведучим, адже психологія інтелектуальної активності і діяльності можлива тільки на базі міцних запасів фізичної енергії і активності.

Практична значимість дослідження полягає в розробці науково-практичного інструментарію і методики діагностики рівнів фізичної підготовки студентів; методики здійснення щоденної ранкової фізичної культури, системи контролю, вимірювання та оцінки результатів фізичної підготовки.

Бісновки та результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності викладачів кафедр фізичного виховання вищих навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, а також в інститутах під-

вищення кваліфікації працівників вищих шкіл.

Достовірність результатів і основних висновків дисертацій - ної роботи забезпечена методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, використанням комплексу взаємодоповнюючих методів, адекватних предмету, меті і завданням дослідження, кількісним і якісним аналізом значного об'єму теоретичного і емпіричного матеріалу, реальними позитивними зрушеннями в рівнях фізичної підготовки студентів експериментальних груп, апробацією в процесі втілення основних висновків і результатів дослідження в практику роботи вузів.

На захист виносяться:

1. Концептуальні положення по організації фізичного виховання студентів в умовах гнучких педагогічних технологій навчання, до числа яких відносяться:

- фізичне здоров'я студентів - один із головних ціннісних орієнтирів діяльності вузу;

- фізичне виховання студентів організовується як достатньо важлива, незалежна частина загального навчального процесу, причому щоденно, не менше години, в ранні ранкові години.

2. Критерії, показники і методика вимірювання рівнів фізичної підготовки студентів / вихідного, проміжного, підсумкового / за десятибальною шкалою з десятковими вимірами.

Шкала виміру має вигляд:

від 0 до 0,9 балів включно - гранично низький

від 1 до 3,9 бала - низький

від 4 до 6,9 бала - середній

від 7 до 10 балів - високий.

Числовий індекс рівня загальнофізичної підготовки відображає

рухові якості: силу, швидкість, витривалість; він визначається за відповідними випробуваними тестами, пред'явленими в дисертації.

Апробація та втілення: Основні положення та висновки дослідження доповідались і обговорювались на обласних педагогічних читаннях і конференціях / Тернопіль - 1990-1992 рр./, всесоюзній науково-методичній конференції / Тернопіль - 1990 р./, республіканській науково-методичній конференції / Челябінськ - 1990 р./, наукових конференцій аузів / Казань - 1990 р., Кривий Ріг - 1990 р. /.

В ході досліджень в пресі опубліковані проміжні і кінцеві результати / Челябінськ - 1991 р./, які втілені в навчально-виховний процес Тернопільського інституту народного господарства і Тернопільського приватного комерційного інституту.

Структура дисертації обумовлена логікою дослідження і складається із вступу, двох розділів, висновку, списку використаної літератури.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми дослідження, визначені об'єкт, предмет, мета, завдання та методи, методологічні основи, сформовано гіпотезу, послідовність етапів вирішення завдань, а також положення, які виносяться на захист.

В першому розділі "Проблема фізичної підготовки студентів вузу" аналізується і обговорюється стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі, стан реальної практики фізичного виховання в сучасному вузі, і на основі даного аналізу розкриваються основні тенденції, протиріччя і найбільш ймовірні шляхи їх вирішення.

Аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми фізичного виховання показує, що її розвиток має історичне походження, історичну і логічну динаміку. Рівень і етапи становлення і розвитку даної проблеми, ступінь і якість вирішення обумовлювались з одного боку, соціально-економічними особливостями тієї чи іншої епохи, з другого - внутрішньою логікою розвитку самої науки.

Головна особливість і стійка тенденція обговорення в наукових дослідженнях проблеми фізичного виховання - від поняття до теорії, від мети, суті, функції, форми, змісту, методики до практичних рекомендацій - характеризується тим, що вона розглядалась як складова частина виховання особистості в цілому; при цьому всі діючі уявлення про виховання переносились на вищезгадані постулати на всі його складові частини. Дані теоретичні схеми повністю проектували практику виховання і його складові, в тому числі і фізичне виховання, яке в практичній діяльності вищої і середньої школи займало і займає досить скромне місце.

Головні результати більшості наукових досліджень, основоположні висновки орієнтовані на шляхи удосконалення фізичного виховання студентів в заданих межах і схемах навчання, але не на його корінну перебудову.

Цілком очевидно, щоб одержати нові результати у фізичному вихованні, потрібні не тільки заходи по його удосконаленню, але і кардинальні зміни всієї традиційної системи навчання, щоб змогла піднести фізкультуру в загальному учбовому процесі на достойне місце. Цей підсумок впливає із конкретних реалій, які склались у вузівській практиці. В ході досліджень були проведені експериментальні заміри стану фізичної підготовки студентів у трьох вузах м.Тернополя / 1987-1991 рр. - педагогічного, приладобудівного,

народного господарства /. Методика розкрита в тексті дисертації.

Результати вимірів представлені у таблиці № 1.

Якщо співвіднести дані результати фізичної підготовки у вузах із реальною картиною життя, поведінки та діяльності основної маси студентства / виключаючи, можливо, якусь незначну частину спортсменів/, то загальний висновок невтішний. Це стосується не тільки тих вузів, які названі, але й більшості інших. Головна причина - тверда технологія навчання у вузі в цілому, що склалась, історично і фактично привела до тупикової ситуації із невтішними наслідками. Дані наших експериментальних вимірів повністю узгоджуються з тими, які одержані медико-біологічними обстеженнями навчальної молоді в кінці 90-х років силами науково-дослідних лабораторій, а також окремих вчених / Асєєв В.Г., Іщенко А.С., Ллудіс В.Я., Логінов А.А., Переводников Ю.А., Рейзін В.М., Саутнін М.В., Шевченко А.А. /.

Як показують спостереження і теоретичний аналіз, експериментальні зрізи, практика фізичного виховання, що склалась в рамках традиційно-діючих схем і технологій навчання, характеризується негативними стійкими тенденціями і рядом протиріч, які важко вирішити. До числа виявлених нами тенденцій відносяться: погіршення стану здоров'я; падіння інтересу і внутрішньої потреби самих студентів до фізичної культури, старіння та руйнування матеріальної бази в вузах; зниження зацікавленого відношення до справи багатьох викладачів фізкультури.

На основі теоретичного аналізу літератури, практики та проведених експериментів виявлені протиріччя, що функціонують між метою фізичної підготовки та реальними способами, спільними можливостями викладачів та студентів, їх досягненнями; між діючою традиційною

схемою навчання в цілому та її складовок частиною - фізичним вихованням; між бажаннями і реальними можливостями займатись фізкультурою самих студентів та інші.

Щоб змінити цю ситуацію і вийти на якісно нові результати фізичної підготовки студентів, необхідно було переосмислити не тільки практику фізичного виховання, але і весь процес навчання, вийти на нові педагогічні ідеї, підходи та постулати і, на основі цього, накреслити чіткі шляхи досягнення якісно нових результатів.

При цьому вирішальними умовами досягнення більш високих результатів є:

а/ формування відношення студента до самого себе, знання слабких і сильних сторін свого фізичного стану, фізичних можливостей, внутрішня готовність жити в режимі оптимальних фізичних навантажень, вміння і здатність контролювати, об'єктивно оцінювати за спеціально розробленою шкалою індексу якісних змін по основних параметрах фізичної підготовки і, можливо, своїми руками в буквальному і переносному сенсі заповнювати паспорт індивідуального фізичного розвитку;

б/ створення для нього в загальній системі навчання режиму найбільшого сприяння, для реалізації можливості індивідуального вибору і прийняття ним альтернативних рішень;

в/ використання морального і матеріального стимулювання, а також системи гарантій прав та відповідальності.

У другому розділі "Дослідно-експериментальна перевірка концепції фізичної підготовки студентів в умовах гнучких технологій навчання" показано, що якісні зрушення у фізичній підготовці студентів можна одержати тільки при дотриманні таких педагогічних умов:

РЕЗУЛЬТАТИ
Вимірів стану фізичної підготовки студентів трьох вузів м. Тернополя / педагогічного, приватного, народного господарства/

Таблиця № 1

Назва вузу	К-сть курсів	Назва показників та текстів індексу фізичної підготовленості									
		61г.ч.ж.	61г.ж.	61г.ч.	Стрибки довжиною ч.ж.	Відтупування в: вантажівка, перекладач, дні, ч.ж.	Згинання в: вантажівка, перекладач, дні, ч.ж.	Висота підняття: вантажівка, перекладач, дні, ч.ж.	Підняття: вантажівка, перекладач, дні, ч.ж.	Підняття: вантажівка, перекладач, дні, ч.ж.	Підняття: вантажівка, перекладач, дні, ч.ж.
ТДШП	150 ч I	1,6	1,4	1,2	2,3	1,9	1,3	1,3	1,4	1,7	2,5
	150 ч IV	1,4	1,1	1,0	2,1	1,8	1,1	1,7	1,3	1,5	2,2
ТНП	125 ч I	1,7	1,3	1,4	2,2	1,8	1,2	1,7	1,5	1,7	2,3
	125 ч IV	1,4	1,0	1,2	2,0	1,7	1,1	1,6	1,4	1,5	2,1
ТНП	125 ч I	1,8	1,5	1,4	2,4	1,8	1,3	1,9	1,6	1,8	2,6
	125 ч IV	1,6	1,2	1,2	2,3	1,7	1,1	1,7	1,4	1,6	2,4

а/ перебудова всього навчального процесу вузу на основі нових підходів і цінносних орієнтацій у всій діяльності вузу;

б/ втілення гнучких технологій навчання і виділення в ній достатнього та оптимального в часі місця для щоденної ранкової фізичної культури;

в/ орієнтації спеціалістів і викладачів кафедр фізичної культури на якісні зміни у фізичному стані студентів і використанні з цією метою відповідного методичного інструментарію: експериментальних оцінок, індексації та паспортизації. Нові підходи, цінносні орієнтації і суть гнучких технологій навчання в проведених дослідженнях обговорюються в тексті дисертації.

В них стверджується, що діюча нині єдина і стандартна технологія навчання, підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах висчерпала всі можливості для самоудосконалення і саморозвитку, та по суті привела в невирішене протиріччя.

Парадокс у тому, що самостійність майбутнього спеціаліста формується при відсутності всякої самостійності в навчанні - студент прив'язаний до ритму, режиму, навчального плану, технології і, нарешті, до індивідуальних професійних установок своїх викладачів. Він позбавлений права вибору тієї чи іншої технології навчання, тому що вона подана в одному-єдиному варіанті.

У відповідності з метою дослідження експериментальна робота по фізичному вихованню студентів була організована, як складова частина більш широкого експерименту по реалізації гнучких технологій навчання /науковий керівник - Б.І.Коротяев/.

Основні завдання майбутнього експерименту зводились до:

1/ перевірки наукового умотивування висунуті робочої гіпотези

зи в реальних і конкретних умовах вузу;

2/ опробування того методичного інструментарію, який був розроблений для користування у фізичній підготовці студентів в умовах гнучких педагогічних технологій навчання, а також перевірити його ефективність і слушність;

3/ виявлення складності та труднощів, що виникають в процесі дослідно-експериментальної роботи в нових педагогічних умовах;

4/ одержання конкретних результатів в змінах фізичної підготовки студентів за період проведення навчального експерименту і обговорити їх.

Реалізація концепції гнучких педагогічних технологій навчання і відповідно навчальні експерименти по фізичній підготовці студентів була розпочата і розгорнута в ТНУ на аграрному факультеті в 1988-1989 навчальному році / I курс - 50 чол./, продовжена в наступні роки; в 1989-1990 навчальному році була сформована експериментальна група / ЗНП - загальнонаукової і професійної підготовки/ у складі 35 чол., в яку ввійшли студенти з усіх факультетів у відповідності із своїми особистими бажаннями; робота з даною експериментальною групою проводиться уже третій рік.

І, нарешті, в 1991 р. концепція гнучких технологій навчання, в тому числі фізичної підготовки в повному її вигляді була реалізована у приватному Тернопільському комерційному інституті / 200 чол. - перший набір, квітень 1991 р.; 75 чол. - другий набір, грудень 1991 р./.

В ході проведення дослідно-експериментальної роботи можна виділити умовно три серії навчальних експериментів, кожна з яких мала свої особливості.

В першій серії брала участь група студентів АЕФ; в другій -

група ОНПП, в третій - студенти ТКІ.

Методика проведення експериментальних занять в кожній серії була достатньо простою та надійною і рухомою. Загальні елементи всіх трьох серій полягають в тому, що кожна серія включала в себе три обов'язкових етапи:

а/ підготовча робота і вимір і фіксування теперішнього стану фізичної підготовки студентів;

б/ щотижневі заняття з фізичної культури / 35-45 хв. / в ранкові години / 6.30-7.00 / перед сніданком, учбовими заняттями;

в/ вимірювання і фіксування результатів фізичної підготовки за підсумками навчального року.

В усіх випадках заняття з фізичної культури винесли із загального розкладу занять по всіх інших теоретичних та практичних курсів.

Особливості кожної серії заключалися в наступному:

- в першій серії щоденні ранкові заняття з фізичної культури на протязі 2 років проводив викладач, а в наступні роки студенти повинні були раціональною фізкультурною займатись самостійно і індивідуально, в кінці року проводились лише заміри і фіксувались досягнені результати.

Звернемось до результатів, одержаних в першій серії. Студенти експериментальної групи порівняно із студентами контрольної, в тому числі і юнаки, мають за підсумками дворічного навчання суттєвий приріст у стані фізичної підготовки - 4,3 пункту, причому група по середньому показнику перейшла із одного рівня до якісно нового - середнього.

Результати вимірів представлені у таблиці № 2.

ДИНАМІКА СТАНУ ФІЗИЧНОЇ

Таблиця № 2

ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ГРУП / результати першої серії /

Групи	К-сть студентів	Початковий рівень	Підсумки першого року навчання	Підсумки другого року навчання
експериментальні	Всього - 50 ч	1,7 низьк.	4,3 серед.	6,05 серед.
	Юнаки - 16 ч	2,1 низьк.	4,3 серед.	6,6 серед.
	Дівчата - 34 ч	1,2 низьк.	3,8 низьк.	5,5 серед.
контрольні	Всього - 44 ч	2,25 низьк.	2,3 низьк.	2,05 низьк.
	Юнаки - 12 ч	3,0 низьк.	3,2 низьк.	3,0 низьк.
	Дівчата - 32 ч	1,5 низьк.	1,4 низьк.	1,1 низьк.

Треба мати на увазі, що за загальною картиною виявились приховані індивідуальні показники, зокрема із 50 чол., 12 студентів залишились на зафіксованому рівні, а середній показник піднявся за рахунок якісного росту показників інших студентів.

У другій серії заняття по фізкультурі під керівництвом викладача проводились лише один рік і потім студенти переходили на самостійні заняття.

За підсумками першого року навчання / друга серія / спостерігається така ж картина, по підсумках же другого року / заняття викладач уже не проводив, фізкультурною студенти займались самостійно / розбіжності в показниках дещо змінюються, але не суттєво / всього 0,6 пункту в межах 3,7 пункта /.

Індивідуальні ж розбіжності великі, так як окремі студенти / 16 чоловік / фізичною культурною систематично не займались, їх показники суттєво не змінилися. Ріст середнього показника стався за рахунок тих студентів, які фізкультурною займались дуже серйозно

і одержали суттєвий приріст в індивідуальних показниках /19 чол./.

Таблиця № 3

ДИНАМІКА СТАНУ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ГРУП / результати другої серії /

Групи	К-сть студентів	Початковий рівень		Підсумки першого року навчання		Підсумки другого року навчання	
		цифровий	рівень	цифровий	рівень	цифровий	рівень
експериментальні	Всього	-35 ч	2,55 низьк.	4,25 серед.	6,25 серед.	6,25 серед.	6,25 серед.
	Чоловіки	-20 ч	2,8 низьк.	4,5 серед.	6,8 серед.	6,8 серед.	6,8 серед.
	Дівчата	-15 ч	2,3 низьк.	4,0 серед.	5,7 серед.	5,7 серед.	5,7 серед.
контрольні	Всього	-44 ч	2,25 низьк.	2,3 низьк.	2,05 низьк.	2,05 низьк.	2,05 низьк.
	Чоловіки	-12 ч	3,0 низьк.	3,2 низьк.	3,0 низьк.	3,0 низьк.	3,0 низьк.
	Дівчата	-32 ч	1,5 низьк.	1,4 низьк.	1,1 низьк.	1,1 низьк.	1,1 низьк.

В третій серії таких занять викладач взагалі не проводив, після обов'язкової підготовчої роботи проводились заміри теперішнього стану фізичної підготовки студентів і давалися кожному, з урахуванням його індивідуальних особливостей, рекомендації про те, як займатись ранковою фізкультурою самостійно.

Звернемось до підсумків третьої серії В цій серії заняття з ранкової фізкультури викладач не проводив. Це зв'язано з особливостями приватного Тернопільського комерційного інституту, який з економічних міркувань не може собі дозволити наймати штатних викладачів фізкультури і оплачувати їх праця / це веде до значного подорожчання вартості навчання /.

Дані виміру стану фізичної підготовки студентів і, особливо підсумкових за рік, дуже цікаві. Що стосується вихідних, то тут нічого непередбачливого не виявилось. Середній індекс повністю коригується з індексом, одержаним у всіх серіях констатуючих і

навчальних. А от індекс за підсумками року був дещо непередбаченим - адже заняття в фізкультури не проводились, а підсумковий рівень значно виріс / на 2,3 пункта, причому по середньому показнику студенти перейшли з одного рівня до якісно іншого - середнього /.

Таблиця № 4

ДИНАМІКА СТАНУ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ГРУП / результати третьої серії /

Групи	К-сть студентів	Вихідний рівень		Підсумки першого року навчання	
		цифровий	рівень	цифровий	рівень
студенти та і	Всього	-170 ч	3,2 низький	5,5 середній	5,5 середній
	Чоловіки	-120 ч	4,0 середній	6,2 середній	6,2 середній
	Дівчата	-50 ч	2,4 низький	4,8 середній	4,8 середній
контрольні	Всього	-44 ч	2,25 низький	2,3 низький	2,3 низький
	Чоловіки	-12 ч	3,0 низький	3,2 низький	3,2 низький
	Дівчата	-32 ч	1,5 низький	1,4 низький	1,4 низький

висновок може бути таким - в умовах приватної вищої школи спрацьовує стимул відповідальності / дані вимірів вносяться в паспорт спеціалістів / і більша частина студентів самостійно займалась в зручний для них час фізичною культурою.

Але за загальною картиною виявляються ті ж самі особливості: в результаті несерйозного відношення до ранкової гімнастики частина студентів / 50 ч./ залишилась на попередньому рівні.

При організації та проведенні підготовчої роботи в усіх серіях головною турботою керівника експерименту було глибоке та всестороннє роз'яснення студентам всієї суті нової концепції навчання, необхідності у цьому випадку щоденних ранкових занять з фізкультури. При цьому дуже важливо було викликати у кожного сту-

дента особисту моральну зацікавленість, готовність і зарядженість працевити на межі своїх сил і можливостей, як в нагачанні, так і у фізичній підготовці. Якщо не розбудити у студентів таких бажань та устремлінь, систематично їх не підтримувати, то невдачі ними - нучі.

Заняття проводились 6 разів на тиждень, в ранковий час, окремо з юнаками і окремо з дівчатами, включаючи в себе слідуєчі постійні складові:

- 1/ підготовка частина;
- 2/ розвиток та удосконалення сили;
- 3/ розвиток та удосконалення швидкості;
- 4/ розвиток та удосконалення витривалості;
- 5/ розвиток спритності;
- 6/ розвиток гнучкості.

Результати експериментальних занять приведені по кожній серії окремо. В усіх випадках при вимірах рівня вихідного і підсумкового стану фізичної підготовки студентів використовувалась десятибальна шкала з десятковими обчисленнями.

Для порівняння загальної картини приведені дані за результатами масового виміру рівня фізичної підготовки студентів трьох вузів, проведеного в 1991 році на перших курсах і четвертих.

Таблиця № 5

СЕРІЯ КОНСТАТУЮЧОГО ЗРІЗУ ПО ТРЬОХ ВУЗАХ

Кількість студентів	I курси			II курси	
	числовий індекс	рівень	рівень	числовий індекс	рівень
Всього - 240 ч	2,15	низький		1,65	низький
Юнаки - 100 ч	2,4	низький		2,1	низький
Дівчата - 140 ч	1,9	низький		1,2	низький

При співставленні вихідного рівня фізичної підготовки студентів контрольних груп, експериментальних та звичайних, стає зрозуміло, що принципових розбіжностей у фізичному стані студентів не виявлено: числовий індекс відрізняється в межах 0,2-0,9 пунктів / у юнаків/, 0,3-1,0 / у дівчат/; рівень же у всіх однаковий - низький.

Не бачимо ми розбіжностей у фізичній підготовці студентів в масовій практиці між першими курсами і четвертими; вихідний рівень залишається незмінним.

Загальний підсумок дослідно-експериментальної роботи в усіх трьох серіях полягає в головному: сформована робоча гіпотеза знайшла своє повне підтвердження. За підсумками всієї дослідно-експериментальної роботи сформовані слідуєчі висновки:

I. В основу дослідно-експериментальної роботи по фізичному вихованню студентів буда покладена концепція гнучких педагогіч - них технологій навчання та її основних положень:

- визнання особистості студента, як головного цінного орієнтиру в діяльності вузу і кожного викладача; розширення прав студента і свободи вибору;

- ідея створення для студента режиму найбільшого психолого-педагогічного сприяння, в тому числі і в системі фізичного виховання, що включає в себе на кожний день 4 години учбових занять, 4 години самостійної праці і обов'язкову щоденну ранкову фізкультуру поза розкладом учбових занять; в режим найбільшого сприяння включається механізм захисту прав студентів на широкий вибір альтернативних форм і методів навчання, змісту, форм "самоствердження".

В результаті цих заходів були нагромаджені достатні кількісні і якісні дані в метю їх наступного аналізу і узагальнення.

2. Результати дослідно-експериментальної роботи по організації фізичної підготовки студентів в умовах гнучких педагогічних технологій навчання і їх аналіз переконливо розкрили великі внутрішні резерви підвищення якості підготовки спеціалістів, які не використовуються в практиці; до числа таких резервів можна віднести принципово інше відношення багатьох студентів до занять, появу у них прагнення працювати на межі своїх сил та можливостей, а кількісні і якісні характеристики змін студентів у їх фізичному стані розкривають стійку тенденцію росту рівня фізичної підготовленості. Дана тенденція і її об'єктивність підтверджує достовірність та наукову спроможність висунутої робочої гіпотези.

В підсумку дисертації узагальнені результати дослідження.

Криза політичної системи, економіки, усіх сфер духовного, суспільного і культурного життя, що переживається усіма державами СНД, в тому числі і Україною, відтворюється як у дзеркалі в системі середньої та вищої освіти.

Вузівська практика, що побудована на вольових началах, раніше прийнятих законах та інструкціях, переживає також гостру кризу та занепад.

Вона очолює не тільки фінанси і економіку вузу, але і його зміст, вихідні постулати, форми і методи навчання, технології, весь методичний арсенал і інструментарій.

В зв'язку з цим в сучасній педагогічній науці ідуть також інтенсивні пошуки і розробки нових педагогічних концепцій вузу, ряд яких виходить на рівень практичної і експериментальної апробації. Одна з них - концепція гнучких педагогічних технологій навчання, в межах яких важливі нові рішення в організації учбового процесу в цілому, і в організації фізичної підготовки зокрема.

Проведені нами дослідження підтверджують перспективність даної концепції, її теоретичну і практичну значимість в удосконаленні фізичного виховання студентів, у формуванні у них якісно нового режиму в житті, поведінці і діяльності.

Основні положення дисертації викладені в наступних публікаціях:

1. Проблемы формирования интеллектуально-творческого потенциала студента в процессе преподавания учебных дисциплин // Сб. Всесоюзной научно-методической конференции "Методика преподавания учебных дисциплин" - Тернополь, 1990 г. - С.5-6.

2. Новые ценностные ориентации в деятельности высшей и средней школы // Сб. Совершенствование учебно-воспитательного процесса в школе и педвузе.- Кривой Рог, 1990 г.- С.300-301.

3. Формирование творческой личности студента в условиях гибких педагогических технологий обучения // Сб. Развитие личности в условиях непрерывного образования.- Казань, 1990 г.-С.80-81.

4. Оптимизация подготовки специалиста в вузе // Сб. Оптимизация учебно-воспитательного процесса как условие формирования личности молодежи.- Челябинск, 1990 г.- С.41-42.

5. О структурном преобразовании вуза и новых педагогических постулатах // Сб. Вопросы взаимосвязи образования и самообразования студентов. - Челябинск, 1991 г. - С.133-139.

Здано в набор І4.ХП.92. Підписано до друку І5.ХП.92.

Формат 60x84/16. Зам. 2931. Тираж 100

ОП ВПК "Збруч"

м.Тернопіль. вул.Живова,11